

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНА АКАДЕМІЯ МЕДИЧНИХ НАУК УКРАЇНИ
ДЕРЖАВНА УСТАНОВА
«ІНСТИТУТ ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЇ НАМН УКРАЇНИ»

ЗАТВЕРДЖУЮ:
Директор
проф. Ю.М. Степанов
06.12.2017 р.

**ПОЛОЖЕННЯ
ПРО ПОРЯДОК РОЗГЛЯДУ ДИСЕРТАЦІЙ ЗДОБУВАЧІВ
НАУКОВИХ СТУПЕНІВ У ВЧЕНІЙ РАДІ ДЕРЖАВНОЇ
УСТАНОВИ «ІНСТИТУТ ГАСТРОЕНТЕРОЛОГІЇ
НАМН УКРАЇНИ»**

Чинний від 06.12 2017 р.

Дніпро – 2017

ВСТУП

Цей стандарт визначає вимоги, відповідно до політики атестації наукових і науково-педагогічних кадрів, щодо порядку розгляду дисертацій здобувачів наукових ступенів у Вченій раді Державної установи «Інститут гастроентерології НАМН України».

ГАЛУЗЬ ВИКОРИСТАННЯ

Цей стандарт має використовуватися при підготовці дисертацій здобувачів наукових ступенів на етапах попереднього розгляду.

ЗАГАЛЬНІ ПОЛОЖЕННЯ

Це Положення визначає порядок розгляду дисертацій, представлених на здобуття наукових ступенів у вченій раді Державної установи «Інститут гастроентерології НАМН України» (ІГ НАМНУ) та є обов'язковим для всіх учасників атестаційного процесу.

Положення розроблено у відповідності з діючими нормативно-правовими актами Міністерства освіти і науки України станом на 01.11.2017 р. (додаток А).

ПОПЕРЕДНІЙ РОЗГЛЯД ДИСЕРТАЦІЇ

Для здобувачів, які виконували дисертацію в ІГ НАМНУ (за наявності відповідних підтверджуючих документів у науковій частині), обґрунтуванням для початку розгляду атестаційних матеріалів у спеціалізованій вченій раді є висновок про наукову і практичну цінність дисертації, виданий ІГ НАМНУ (додаток Б).

Для одержання висновку про наукову і практичну цінність дисертації від ІГ НАМНУ, дисертант повинен подати відповідну заяву директору ІГ

НАМНУ. При поданні заяви про надання висновку за місцем виконання роботи одночасно подається до наукової частини ІГ НАМНУ дисертація та автореферат (для докторської – три примірника, для кандидатської – два примірника).

Директор ІГ НАМНУ визначає порядок розгляду та обговорення дисертації на рівні розширеного засідання Вченої ради. При цьому призначаються не менш як два рецензенти для кандидатської дисертації та не менш як три рецензенти для докторської дисертації, головуєчий та секретар розширеного засідання Вченої ради, обов'язково запрошуються члени спецради і провідні фахівці та встановлюються строки розгляду дисертації і видачі висновку здобувачеві.

Висновок про наукову і практичну цінність дисертації, виданий ІГ НАМНУ, оформлюється як витяг з протоколу розширеного засідання Вченої ради, а сам протокол зберігається у звітній документації ІГ НАМНУ. Висновок видається здобувачеві не пізніше ніж через два місяці після надходження для попередньої експертизи кандидатської дисертації та не пізніше ніж через три місяці – докторської дисертації.

ДОДАТОК А

ПЕРЕЛІК НОРМАТИВНИХ ДОКУМЕНТІВ, НА ЯКІ Є ПОСИЛАННЯ В СТАНДАРТІ

Про затвердження Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника. Постанова Кабінету Міністрів України від 24 липня 2013 р. № 567.

Про затвердження Переліку наукових спеціальностей. Наказ МОН України від 14.09.2011 р. № 1057.

Про внесення змін до Переліку наукових спеціальностей Наказ МОН України від 06.04.2015 р. № 394.

Про опублікування результатів дисертацій на здобуття наукових ступенів доктора і кандидата наук. Наказ МОН України від 17.10.2012 р. № 1112.

Про затвердження Вимог до оформлення дисертації. Наказ МОН України від 12.01.2017 № 40.

ДОДАТОК Б

Висновок про наукову і практичну цінність дисертації, виданий організацією, де виконувалася робота

Висновок про наукову і практичну цінність дисертації, виданий організацією, де виконувалася робота, є першою і дуже важливою її експертизою з точки зору відповідності дисертації вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника».

Висновок затверджується директором або заступником з наукової роботи, які несуть персональну відповідальність за якість, об'єктивність і строки підготовки висновку.

Цей висновок є практично єдиним документом, в якому відзначаються такі аспекти, як творчий шлях здобувача в науці, його участь у вирішенні поставлених перед колективом наукових і практичних завдань, особистий внесок до публікацій, виконаних у співавторстві, ступінь його наукової зрілості, результати впровадження наукових досягнень у практику та їх значення для національної охорони здоров'я та ін.

Для одержання висновку про наукову і практичну цінність дисертації здобувач повинен подати відповідну заяву директору установи. До заяви додаються три примірники дисертації та три примірники автореферату дисертації.

Керівник установи визначає порядок розгляду і обговорення дисертаційної роботи на рівні розширеного засідання Вченої ради. При цьому

призначаються не менш як два рецензенти для кандидатської дисертації та не менш як три рецензенти для докторської дисертації, головуєчий та секретар наукового семінару (розширеного засідання кафедри), обов'язково запрошуються члени спецради і провідні фахівці та встановлюються строки розгляду дисертації

Обговорення дисертаційної роботи проходить у традиційному порядку. Це означає, що дисертант робить доповідь з використанням ілюстративних матеріалів. Тривалість доповіді: для кандидатської дисертації не більше 20-25 хвилин, для докторської – не більше 35-40 хвилин. Роз'яснення окремих положень, висновків та особливостей роботи здійснюється у формі питань і відповідей. Кількість питань не регламентується. Рецензенти мають чітко і конкретно викласти учасникам засідання позитивні і негативні риси роботи. Особливо це стосується основних наукових положень дисертації, їх достовірності та обґрунтованості. Висновок рецензента щодо дисертаційної роботи повинен бути однозначним (позитивний чи негативний). В обговоренні роботи можуть взяти участь усі присутні на засіданні Вченої ради.

Висновок установи, де виконана дисертація, оформлюється у формі витягу з протоколу розширеного засідання Вченої ради, а протокол зберігається у звітній документації ІГ НАМН.

Резолютивна частина протоколу остаточно формулює висновок установи щодо кандидатської або докторської дисертації здобувача згідно з вимогами «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника». При цьому обов'язково вказуються прізвище, ім'я, по батькові здобувача, а також тема дисертаційної роботи та спеціальність.

Далі в протоколі викладається сутність висновку, який повинен містити в собі такі складові частини, які на підставі конкретних матеріалів характеризують рівень виконаної дисертаційної роботи:

Завершеність дисертаційного дослідження.

Тут зазначається, що дисертація на здобуття наукового ступеня є завершеною кваліфікаційною науковою працею, виконаною особисто здобувачем у вигляді спеціально підготовленого рукопису або опублікованої монографії.

Вказується, ким і коли була затверджена тема дисертації (установа, дата і номер протоколу).

Актуальність теми та її зв'язок з науковими програмами, планами, темами.

Тут коротко і переконливо викладається актуальність науково-прикладної задачі чи проблеми, що вирішується, для тієї чи іншої галузі охорони здоров'я, соціальної медицини та ін. Наводиться перелік повних назв виконаних науково-дослідних робіт із номерами їхньої державної реєстрації, в рамках яких підготовлено дисертацію. Слід відзначити рівень участі дисертанта у виконаних науково-дослідних роботах (виконавець, відповідальний виконавець, керівник).

Якщо виконана наукова робота була складовою частиною якоїсь державної або галузевої наукової програми, то це треба обов'язково зазначити, тобто навести шифр і назву програми.

Формулювання наукової задачі (проблеми), нове вирішення якої отримано в дисертації.

У кандидатській дисертації формулюється наукова задача, в докторській – наукова проблема. Формулювання наукової задачі викристалізовується із сукупності нових наукових положень, одержаних автором у дисертації і винесених на захист. Треба завжди звертати особливу увагу на те, щоб не підмінювалися отримані в роботі нові наукові положення новими прикладними результатами. Необхідно чітко формулювати, яка наукова проблема (або

задача) вирішена, у чому саме полягає її вирішення і для чого використовується це вирішення в прикладному (практичному) плані. Це й буде тією головною формулою дисертації, за яку присуджується науковий ступінь.

Наукові положення, розроблені особисто дисертантом, та їхня новизна.

Кожне отримане нове наукове положення формулюється конкретно і чітко у вигляді наукового результату, при цьому обов'язково підкреслюється, в чому саме є новизна порівняно з раніше відомими науковими результатами. Найчастіше трапляється така помилка при формулюванні наукового положення, коли щось, подане як нове, записується у вигляді анотації, тобто констатується факт, що воно є новим, а сутність новизни не розкривається.

Новим науковим положенням, наприклад, може бути розкрита природа явища і закономірність, встановлена особливість, механізм, аналітична або статистична залежність, розроблена модель та ін.

Новий науковий результат є базою (основою) визначення того, чому треба вирішувати ті або інші прикладні питання саме так, а не інакше.

Обґрунтованість і достовірність наукових положень, висновків і рекомендацій, які захищаються.

Тут необхідно показати і переконати фахівців у тому, що сформульовані наукові положення, висновки і рекомендації достовірні, тобто є відповідними об'єктивній реальності. Простіше кажучи, треба довести, що всі отримані результати не помилкові і що дисертант не видає бажане за дійсне. Це означає, наприклад, що треба продемонструвати коректність використання фундаментальних наук у вирішенні прикладних проблем, показати, наскільки правильними та достатніми є дані експериментальних досліджень та ін.

Наукове та практичне значення роботи.

Наукове значення роботи викладають так, щоб показати роль одержаних нових наукових положень у розвитку того чи іншого наукового

напрямку або проблеми (у якісному чи кількісному плані, за повнотою та глибиною пізнання явищ, механізмів взаємодії та ін.).

Практичне значення роботи повинно чітко і конкретно (буквально за пунктами) відповідати на питання, що дає виконана робота для практики (нові способи, технології та ін.).

Використання результатів роботи.

У висновку наводяться відомості та дані щодо впровадження в галузі наукових і прикладних результатів роботи. Відзначається, у чому і як виявилось це використання, де і коли, що при цьому отримано в медичному, економічному або соціальному плані. Слід зазначити, що на момент захисту дисертації не обов'язково, щоб усі прикладні результати підготовленої дисертації були реалізовані на практиці.

Повнота викладення матеріалів дисертації в публікаціях та конкретний особистий внесок дисертанта в одержання наукових результатів, що виносяться на захист, опублікованих із співавторами.

Згідно з вимогами МОН України основні наукові і прикладні результати роботи повинні бути опублікованими у наукових (зокрема електронних) фахових виданнях України та інших держав, перелік яких затверджує МОН України. Тому необхідно з урахуванням вимог чинних стандартів навести перелік таких публікацій, вказуючи при цьому всіх співавторів опублікованої наукової праці.

Якщо праця опублікована разом із співавторами, необхідно чітко, коротко і конкретно вказати, що саме в даній роботі належить особисто авторів дисертації, яка захищається.

На завершення переліку праць роблять висновок щодо повноти відображення основних результатів дисертації в публікаціях.

Обов'язковою вимогою до наукових публікацій здобувачів є наявність в одному випуску (номері) наукового фахового видання не більше однієї статті

здобувача за темою дисертації.

За темою дисертації не зараховуються публікації, в яких повторюються наукові результати, опубліковані раніше в інших наукових публікаціях, що ввійшли до мінімальної кількості публікацій за темою дисертації.

Апробація результатів дисертації.

Апробація матеріалів дисертації на наукових конференціях, конгресах, симпозіумах, семінарах, школах тощо є обов'язковою. Будь-які друковані праці (тези, доповіді, матеріали тощо) конференцій, конгресів, симпозіумів, семінарів, шкіл тощо є свідченням апробації дисертаційної роботи і належать до опублікованих праць, які додатково відображають наукові результати дисертації.

Оцінка мови та стилю дисертації.

Дисертація та автореферат повинні бути написані грамотно, а стиль викладу в них матеріалів досліджень, наукових положень, висновків і рекомендацій – забезпечувати легкість і доступність їх сприйняття.

Написані неграмотно, неохайно оформлені дисертації прийматися до захисту не можуть.

Відповідність змісту дисертації спеціальності, за якою вона подається до захисту.

МОН України затвердив паспорти кожної спеціальності, в яких досить чітко і однозначно вказано відповідні напрямки досліджень. Неправильне визначення спеціальності, за якою виконано дисертацію, призводить до цілої низки труднощів у процесі її експертизи, починаючи від подання до захисту і завершуючи розглядом на експертній раді з питань проведення експертизи дисертацій МОН України. Це може бути причиною відмови у видачі диплома.

Характеристика здобувача.

Наводиться оцінка особистих якостей здобувача, рівня його теоретичної

та практичної підготовки в галузі науки, з якої виконано дисертацію.

Рекомендація дисертації до захисту.

Тут робиться однозначний висновок в цілому щодо відповідності або невідповідності дисертаційної роботи, що розглядається, вимогам «Порядку присудження наукових ступенів і присвоєння вченого звання старшого наукового співробітника» і дається рекомендація щодо можливості подання її до спеціалізованої вченої ради для розгляду і захисту. При цьому наводяться результати відкритого голосування учасників розширеного засідання Вченої ради із зазначенням кількості осіб, які подали голоси «за» та «проти» такої рекомендації або «утримались».

Необхідно зазначити, що навіть при негативному висновку установи, де виконана робота, дисертант має право подати роботу у встановленому порядку до спеціалізованої вченої ради.

Якщо у висновку установи, де виконана робота, вказується, що дисертант привласнив і використав чужі матеріали досліджень, тобто наявний плагіат, то така дисертація спеціалізованою вченою радою не приймається навіть для попереднього розгляду.

Висновок підписує головуючий на засіданні та секретар із зазначенням їхніх наукових ступенів і вчених звань і затверджує керівник установи, підпис якого засвідчується печаткою. Такий висновок має обмежений термін дії (один рік), тому він обов'язково датується.

Два примірники затвердженого висновку отримує здобувач, а третій долучається до відповідної справи і зберігається у встановленому порядку.